

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrti „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.

Oznanila
ikrat natisnena
od vrste 15 kr

Naročnina,
smanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnističu
v Maribor.

Odpri reka-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se neoziramo.

Neprazna pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osem poslani knjige
se ne vračajo.

„Organizujmo se!“

Le v slogi je moč!

„Učit. Tovariš“ je prinesel v svojej 7. številki načrt pravil „slovenskega učiteljskega društva za vojvodino Kranjsko“. A ista številka „Učit. Tovariša“ prinaša tudi v začetku članek „Organizujmo se!“ v katerem se dela reklama za imenovano društvo.

§ 1. teh pravil se glasi: To društvo je zveza učiteljstva na Kranjskem in ima svoj sedež v Ljubljani. — Ta paragraf nam prav nič je ugaja in ako se sprejme, lahko je posledica ta, da razpadejo obstoječa okr. učit. društva po Kranjskem in se tako dela na razpad „Zaveze“. Tako društvo bode nekako pribežališče onih, ki sedaj iz raznih vzrokov niso v svojih okrajnih društvih in jim se bode pridružil še kak mlačnež. Okrajna društva bodo potem še pač nekaj časa životarila, a ne dolgo. Kadar pa razpadejo okrajna učiteljska društva, potem pa zaspí tudi marsikak učitelj spanje pravičnega — to je faktum!

Naglaša se, da nam okrajna društva ne pomagajo prav nič ker vedno mlatimo v njih le o metodiki itd. *) Resnica! A brez vsakega haska pač niso. V okrajnih učiteljskih društvih se pač snidemo vsako leto nekolikokrat, da se spoznavamo, razvedrimo in utrdimo kolegijalnost, in ravno taki sestanki marsikaterega učitelja rešijo dušne otrpnelosti. In to je mnogo **)

In „Zaveza“? No, kaj pa je ta storila za nas, bode dejal marsikak nasprotnik! V gmotnem oziru res nič, to ima prav gosp. pisec članka „Organizujmo se!“ a mnogo pač v duševnem — moralnem. Kdor je bil kedaj že pri zborovanji „Zaveze“, gotovo se še veselega srca spominja onih trenutkov, katere je preživel med tovariši iz družih kronovin, spoznal marsikak blag značaj, pridobil si zvestega tovariša in prijatelja, prišel do spoznanja, da tudi razven Kranjske živè še zvesti sini majke Slave. Da pa „Zaveza“, ki broji nad 1600 udov ni v gmotnem oziru ničesar dosegla, tega smo krivi sami in pa pravila „Zaveze“. No, če pa osnujemo „zvezo kranjskega učiteljstva“ potem pa napravimo še ob meji kranjski pravi kitajski zid, da bodedo pač sami Kranjci tu; a vkljub temu še ni gotovo, da se nam posreči doseči večjih plač.

Moje mnenje in mnenje mnogih drugih je pa sledeče: Prenaredimo pravila naše dične „Zaveze“ tako, (in to se lahko zgodi že letošnje počitnice pri obč. zboru) da bodo vstrela v vsakem obziru, bodisi da lože dosežemo kaj v gmotnej kakor tudi v drugej nameri. Pri „Zavezi“ naj se napravijo nekaki pododseki za vsako kronovino, ki bodo skrbeli v

*) Ni-li to nič?

**) Po našem prepričanji je to glavni namen naših društev.

prvej vrsti za gmoten napredek učiteljstvu. To naj bi bila zveza deželnih društev s sedežem v glavnem mestu. Za kranjsko kronovino naj bi imel ta pododsek svoj sedež v Ljubljani; za Goriško v Gorici; za Štajarsko v Mariboru itd. Seveda, ti pododseki naj bi imeli svojega predsednika, podpredsednika, tajnika in drugo. Delo teh pododsekov bi bilo, pošiljati pozameznim dež. zborom peticije in druge prošnje. Zaveza naj bi potem tudi vzela v svojo skrb obe glasili, in s tem, bodite prepričani, se bodeta povzdignila oba lista. Zaveza naj bi imela svoja navadna obična zborovanja, in v pododsekih naj bi se razpravljala vsa vprašanja dotičnih dež. društev. Da se pa slov. učiteljstvo še bolj povzdigne, treba je pač v vsakem okraji, kjer še ni okraj. učit. društva, delovati na to, da se osnuje tako društvo. Nimajo pa še okrajnih učit. društev okraji Ljubljana in okolica, Kočevje in Krško. V Krškem je pač „pedagogičsko društvo“ a to ni okrajno, temveč vseslovensko-učiteljsko društvo.

Na tak način bomo „Zavezo“ spravili na ono stališče, na katerem bi morala biti. In če bomo slovenski učitelji združeni v tako „Zavezo“, in če se bomo res zavedali naloge, katero ima „Zaveza“, potem bomo pač postali faktor, s kojim se bode moralo računati. Da bi le še tudi naši okr. šol. nadzorniki znali malo bolj ceniti „Zavezo“, gotovo bi mnogo koristili ugledu učiteljstva. Ne bodimo ozkosrčni, in ne ozirajmo se na deželne meje pri snovanju društev, posebno učiteljskih ne. Vsaj težimo vsi za jednim in tistim smotrom, za smotrom lastne omike, lastnega napredka in napredka slov. mla. dine, slov. naroda. Preosnujmo „Zavezo“ in pustimo vsako novo ustanavljanje takih društev, katero bi morebiti imelo posledice, da bi nastal prepir in razdor med slov. učiteljstvom. In radi tega prosim one gg. tovariše, ki imajo še lastno razsodbo, da delujejo povsod na vresničenje tega nasveta. Sloga jači, nesloga tlači!

Ivan Šega.

Psihologični „utrinki“.

II.

Šiba v šoli.

Bili so časi, ko me je v šoli, držečega v levej poredneži, v desnej šibo, prešnil nekov neprijeten občutek in smatral sem ta pojav učinkom pregreška, kojega sem bil ravno namenjen storiti s tem, da to, dasi poredno, vendar nedolžno bitje tako barbaričnim načinom opominjam k dolžnosti. Često izpustil sem ga bil, kajti zdel se mi je ta notranji glas, glas one sile, koja se vsikdar oglašča, kadar se moti duševno ravnotežje, kakor javlja n. pr. bolečina vsako motenje telesnega zdravja, glas one sile, koja neprenehoma čiščeč upljava na človeško dušo — glas vesti.

In res, ni ga kmalu zopernejšega dela, nego je pretepanje otroka. Človek čuti v sebi nemožatost tega čina, srce protivi se temu početju in — ne padla bi več palica na nežno deco, da nam duh, ki primeri in pretehta kousekvence zdaj se uprizarjajočih činov, zdaj že pojavljajočih se napak mladiča, drugače ne veleva.

Koliko je ta trditev opravičena?

Kaj je človek? Sebe zavedajoča se natura. Duh, čutnost dviga ga nad žival. Kar ga še odlikuje, so oblike, forme, narasle potom razvijajoče se kulture, kojim se klanja.

„Ich verlange, dass man die Geschichte nicht als Sache des blossen Gedächtnisses betrachte, sondern als wirkende und schaffende Welt, in der sich . . .“ pravi Weber v predgovoru k svoji zgodovini.

Torej, točasno politiško in socijalno stanje ni kaj slučajnega, temveč se je razvijalo in se razvija po gotovih zakonih, kakor se razvija organiško življenje. Napačno

je torej in neopravičeno hudovanje nad činovniki, koji vzdržujejo vojske in koji so najožje udeleženi tam, kjer vojskina pošast žgeč in moreč drvi čez mirna sela in rodovitne krajine; nasprotno je potreba vojsk v današnjih dneh še jasna svedočba o trohljivosti človeške družbe, o dalji do uzora, za kojim človeštvo neprestano hiti. Po tem takem so nazori in načela ljudstev o življenji v glavnih potezah — dasi so se sem ter tja zbok skrajnosti, v koje boj za obstanek često človeka tira, kalila, naravna in zdrava ter našemu točasnemu stanju prikladna.

Pa obča načela, obča mišljenja in čutenja so nekovo protislovje pojedinčevemu mišljenju in teženju, koje ga usposobi za življenja napore.

Narava je v svojej neusahljivej dobroti vsakomur vcepila neko samozavest, samoljubav, katera se mu neprenehoma laska, katera mu vedno šepče o prednostih, ki bi imeli dičiti dotičnika, in le tako nam je umljiva žilavost in vztrajnost človeka sredi duševnih in telesnih bojev in naporov.

Oglejmo si primeroma pohabljenca-siromaka, katerega vsakdo na prvi pogled omiluje. Opazujemo ga in prepričali se bomo, da se njegovi nazori o samem sebi celo nič ne vjemajo z našimi, opazali bomo na vsem kretanji in govorenju njegovem, da niti ne dvomi nad tem, da svet marsikaj odličnega občuduje na njem.

Opazujemo nadalje v obče ljudi, kako iščejo družb, kakor, da jih zgolj ljubezni sila vleče v njihovo obližje; trezno motrujočemu kaže se podoba celo drugačna. Nič ne opazi o dozdevnej vzajemnosti, pač pa vidi, kakó hrepeni vsak, da postavi sebe na prvo mesto, da zagotovi svojemu bistvu, če ne občudovanje, vsaj priznanje, omikanec bolj prikrito in oglašeno, neomikanec bolj robato, često razžaljivo za okolico.

Protislovji: pojedinec in človeštvo se tedaj izzivljete, popolnujete. Prvi najde moč in krepilo v druženju z množico na jedne strani, ker mu le-ta daje priliko, da uri in neguje duševne svoje sile, na druge strani, če podrejuje svoje, na povzdigo samega sebe naperjeno teženje obče veljavnim potrebam, če sebične nagibe žrtvuje obcej blaginji na korist; Nemeč reče: In der Hingebung wächst die Kraft. Le-to nam postane jasno, če opazujemo n. pr. vernika, kateri se po gorečej molitvi čuti okrepanega, pri bolniku, ki čuti takoj olajšanje, ko zdravnik, v katerega stavi zaupanje, k njemu stopi, pri patrijotiško navdušenem vojaku, kateremu raste pogum v zavesti, da sebe žrtvuje domovini itd.

Čustvo zavisnosti v človeku je torej neko gonilo, koje človeka neprestano k dobru navaja, naj si bo že prirojeno ali potom razvoja vzgajeno.

Radi tega nam od socijalizma, kateri veljave navedenih resnic neče pripoznati, ni pričakovati jasne bodočnosti. Da je temu tako, o tem nas uči tudi skušnja. Tako se n. pr. niso obnesli poskusi s srenjami, koje so se osnovale na podlagi socijalistiških družbenih načel. — Na mejnarodnem kongresu v Bernu bili so se spoprijeli socijalisti in ko ni prišlo do sporazumljenja, zmetali so nekoje — če se ne motim, Angleže skozi duri. — Koliko je verjeti trditvam socijalistov, da nimajo nič vzajemnega z anarhisti, kaže nam razven drugih tudi naslednji slučaj, katerega so te dni javljali časniki.

Pred porotniki v Dortmundu zagovarjati se je imel namreč socijalistiški vodja Bergmann Wecker, ker je bil položil pred hišo policijskega komisarja petardo, z namenom, da jo razruši, ter bil obsojen na 10 let ječe. Zatrjeval je pri obravnavi, da je uverjen socijalist — a anarhist ne. Njegovi tovariši - socijalisti, vedeli so o njegovih nakani že tedne poprej, ne da bi kateri izmed njih bil storil najmanjši poskus, da zapreči njegovo namero.

Od takih slojev se torej človeštvu ni nadejati odrešenja. Na jedne strani so polnih ust proslave za prostost, na druge strani pa nadkrijujejo se svojim nasilstvom roparske čete.

Materijalizem trdi, da se še nahajajo ljudstva brez verskih in mitoloških predstav, ter da je čustvo verske zavisnosti pri njih malo razvito, — katero pa še je vrh tega bolj smatrati bojazni na jednej in sebičnemu teženju za obstanek na drugej strani.

Le-ta tu prezira, da sta slednja ozko spojena z verskim čustvom, ter da je tudi bojazen pred smrtjo, kakor n. pr. bojazen pred sramoto, torej zavisnost od forme, ki v človeku budi in neguje najplemenitejše duševne sile.

Razumljivo nam bo to, če si primeroma predočimo prerijski požar. Živali, dereče in krotke, in tudi človek beže skupno v divjem diru pred praskajočim plamenom in dušečim dimom, dobro si svesti preteče jim nevarnosti. Bojazen za svoj obstanek udušila je v vseh vse strasti; nihče ne misli na lov in plen pod pritiskom, pouzročeni po zavesti o pretečej smrti, utihnili so vsa strastna poželenja; poleg krvoločnega leva in okornega nosoroga teka labkonoga Antilopa: Uprav slika iz raja.

Odrasli, odgojeni človek torej podrejuje svoje bistvo, bodi-si že le po notranjem nagibu, kakor je to pri verskem čustvu, ali iz prepričanja, če pokloni sebe človeški družbi, državi — se ve, je tudi temu prepričanju sebičnost izvor, ker najde dotičnik v področji države tudi zavetje in prostost — ali tretjič oblikam, koje je človeška družba svetim proklicala.

Kdor se temu ustavlja, tega doleti ali zasramovanje — mislimo na sramežljivost, kako skrbno jo gojé kulturna ljudstva, kako se osramoti oni, ki javno prezira njene zakone — ali določena kazen potom reprezentanta ljudstev — države.

Vzgojevalna sila označene zavisnosti se ne da tajiti.

Če velja to za odrastlega, veljati mora tembolj za gojenca, kateri se ima pripravljati za življenje. Mlado se mora drevesce vzravnovati, mlad se mora tudi človek pripravljati svojim dolžnostim.

Dokler človek nima kolikor toliko zrelih nazorov, lastne razsodnosti, dokler le-te niso temelj in smer vsemu njegovemu dejanju in nehanju, mora se brezpogojno podrejati zahtevam odgojiteljevim, bodi-si starišem, bodi-si učiteljevim. Le v stanji te zavisnosti prospeva gojenec in v okviru te zavisnosti daje se mu zdrava prostost.

Nasprotno pa brezmejna prostost, katero po besedah navedenih v članku „Tolstoj in pedagogika“ „Popotnik“ štev. 3. proslavlja ruski učenjak Tolstoj, upliva destruktivno na pojedinca in na skupino.

Istina te trditve kaže se nam ob času revolucij in naj si so historiški opravičene ter le znak obolenja družbenega telesa, kakor je revolucija v človeškem telesu, vročina (v vročinskih boleznih) znak telesnega obolenja.

Vzemimo za primer francosko revolucijo. Ko je bil omajan kraljevi prestol, razpadati jele so vse vezi človeške vzajemnosti in mejsebojnega spoštovanja. Ljudstvo je besnelo krvoželjno, trgalo in mesarilo hujše od sestradanih volkov.

Isto se nam kaže pri gospodarji, kateri nima dovolj trdnosti, da si posle svoje primerno podredi. Slednji delajo po svoji volji, često prepirajoč se z gospodarjem in nikdar ne kažejo niti one zadovoljnosti, niti one udanosti, koja se opaža pri poslih pravično strogega gospodarja, da-si imajo prvi pri slabejšem redu tudi manj dela.

Isto prikazen opazujemo v šoli pri občevanji učiteljevim z učenci.

Gojenec mora torej podrejati svojo voljo pod voljo svojega odgojitelja. Da se to omogoči, treba je slednjemu primernih sredstev. Ali jih imamo učitelji na razpolago? Oglejmo si jih.

Bere se v Zgodbah sv. pisma: „Judovski velikonočni praznik se bliža. Tedaj gre Jezus gori v Jeruzalem v tempelj, ondi najde . . . Sveta jeza ga obide, naredi kakor

tepežnico (gotovo, da mahne, če sila) iz vrvic, vse sejmače z volmi in drobnico vred iz tempeljna izžene“.

Če pa učitelj v svetej svojej jezi švrkne po poredneži, pride s kazenskim sodnikom v nezaželjen razgovor — v boljšem slučaju se mu s kopico psovok napolnite ušesi.

O interesantnem pouku, ki naj vso pozornost učenčevo veže, je dokaj lepo govoriti, lepo je slišati tudi o rahlih, rudečih licih, jasnih očescih, opretilih z ganljivim zaupanjem v učitelja, o mehkih srčecih, koja so pokorna tvojemu migljaju — lepo je slišati — in radostno le-to uživati — a kdor je učiteljeval v prenapolnjenej čumnati, kjer so mej res ljubkimi in pridnimi učenci raztreseni oni zreli, često od starišev samih naščuvani poredneži, katerih nikjer ne manjka, oni je občutil, kako se taka uzorna nadahnenja malo ohladé, in občutil tudi potrebo krepkejših sredstev.

In, dasi je, recimo, le jeden tak, — vzgled vleče in marsikoji nepopačen fantič okuži se. Ni le prazen izgovor, če slišimo sem ter tja stariše tožiti: Dal bi ga v šolo, a se bojim, da se mi spridi.

Bog ne daj, da bi se to zlo kot krivda novej šoli pripisovalo, kar se dokaj rado stori — stara šola je v nasprotji k današnji sentimentalnosti s svojo brezobzirno strogostjo več sre zatrla (statistika nam je živa priča) — a vsekako je tu nedostatnost, koja se tajiti ne da.

Imaš sredstvo, poreče kdo: Izključiti ga je treba. To je lažje reči, nego storiti. Često imaš učenca, ki ne zakrivi toliko, da bi se proti njemu s tako strogo kaznijo, koja pa sicer na časti bolj omadežuje nego palica, postopalo in vendar ti dan na dan moti uk in krči avtoriteto, koje je pred učenci toli potreba.

Nisem za pretep — s silnimi pripomočki vzbujajo se v navadnih razmerah le surove strasti, to opažamo sami pri otrocih, to se opaža celo pri živalih — a če ni druge pomoči, da bi se ustrahoval porednež, tedaj naj bi se uporabilo v izjemno redkih slučajih to sredstvo, a takrat — občutljivo.

Čustvo časti, ogovarja se mi, se takim potom žali. To je pa tudi namen kazni: Bojazen pred sramoto je oni činitelj, smo preje rekli, koji človeka odvrača od slabega.

Gotovo je resnica, da bi od desetih palic, odmerjenih otrokom, padlo po pravici devet na stariše nazaj, koji so v svojej kratkovidnosti pri vzgoji mnogo zakrivili — a tu ne gre preiskavati, kdo je kriv, temveč, kako naj se zlo popravi.

Marsikoje „Umsturzgesetze“, marsikoji ukrepi, koji v reakcionarnih svojih tendencah pretijo prostostnemu razvoju, bi se pribrani, da se je mladež bolj vadila pokorščine. Upam, da me nikdo ni napačno umel. Te besede niso namenjene v to, da žezlu učiteljev izza minule dobe, palici, slavo pojó, niti nečejo ogrevati častite tovariše za rabo šibe. Zakon nam šibo prepoveduje in klanjali se bomo njeni zahtevi in čeprav semtertja proti prepričanju.

Zakaj in kedaj kaznujemo? Tedaj, kadar vas prepričanje o vspehu sili k temu početju — kadar nam to vелеva stanovska dolžnost. Če nam pa država odvzema pravico, da volimo po lastni volji sredstva, tedaj nas tudi odveže odgovornosti v nasledkih, koji bi se s primerno kaznijo zabraniti utegnili. Toliko pa se sme pričakovati od učiteljev, da ne bodo bili brez potrebe v jezi po učencih. Smešno bi se glasilo povdarjanje eminentnega pomena ljudske šole za prosveto ljudstev, svetosti in vzvišenosti učiteljskega poklica, če bi učitelji sami niti najrobatejših strasti brzdati ne znali.

Ker nam torej omenjeno sredstvo nikakor ni na razpolago, rabimo dovoljena prav previdno. Najbolj izdatna kazen v izvanrednih slučajih je zapor. Bodimo pa oprezni, da slednej ohranimo veljavo. Ne krčenje prostosti, v prvi vrsti sramota zaprt biti mora biti veljava kazni, zaradi tega poslužujmo se je redko — a tedaj strogo. J. Fischer.

Slovstvo.

Ocene.

„Zar i učiteljicam istu plaću?“ Narodno-gospodarsko pitanje. — Razpravio Ante Dukić. U Zagrebu. Vlastita naklada, 1895; 106 stranji. Cena 50 kr., po pošti 55 kr.

To je naslov knjigi, o kateri je „Pop.“ že ob kratkem govoril, priporočivši jo kar najtopleje v nakupovanje. Toda, ker je knjiga res zanimiva, bodi mi dovoljeno, da izpregovorim na tem mestu nekoliko obširneje o njej!

Najprej povedimo, kaj je dalo Dukiću povod, da je spisal to znamenito knjigo? Evo! Ob okrajnej učit. konferenciji v Podgradu 21. septembra 1892, sklenili so bili učitelji volovskega okraja, da vložé na deželni zbor prošnjo za poboljšanje učiteljskih plač. Učiteljice so pri tej seji predlagale, naj bi se za-nje prosile iste plače kakor za učitelje. A menenja so bila različna in ker je nedostajalo časa, sklenilo se je, da se bode to vprašanje reševalo o prihodnjem zborovanji. To se je tudi godilo 1893. leta v Opatiji. Tu je nastalo vprašanje: ali naj se učiteljicam dá le 80% učiteljeve plače, ali naj se predlaga „izjednačenje, to je, da bi imele učiteljice isto plačo kakor učitelji. Kaj pa da so se gospodične učiteljice poganjale za „izjednačenje“. Toda vsprejel se je Dukićev predlog, „da se za učiteljice umoli postotak“. O tem ukrepu učiteljske konferencije je pisala tudi „Naša Sloga“, politični, hrvatski list v Trstu. V tem listu je gospod Dukić „dokazivao ekonomičnu i moralnu pogriješku izjednačenja“. A dobil je kmalu potem izzivajoč odgovor v istem časniku s podpisom „jedna učiteljica“. Članek je uredništvu došel „s kvarnerskih otokov“. Ker uredništvo „Sloge“ ni hotelo in moglo prepuščati toliko prostora, da bi se ta reč vsestransko pojasnila, napotilo je „jedno učiteljico“ in gospoda Dukića na strokovne liste; — a mladi kastavski učitelj je sklenil, da vso stvar temeljito razpravi v posebnej knjigi. In to je tudi storil v knjigi, katera leži pred nami!

Naj-si se Dukić s to razpravo gospodičnam koleginjam gotovo ne „prikupi“; naj-si jaz vem, da bode morebiti marsikateri „čez volj“, ako pohvalim Dukićevo delo: — vendar moram reči resnici na ljubo, da smatram Dukićevo knjigo kot nacional-ekonomično razpravo najboljše

vrste! Spretno, duhovito in strogo logičsko razpravlja Dukić svojo nalogo. Da se poslužuje tu pa tam tudi „soli in popra“, dà, celó perečega sarkazma; kdo bi mu to zameril? Saj tudi „jedna učiteljica“ ni se spustila ž njim v boj v — svetlih rokavicah! Včeraj mi je prišel v roko 23. broj „Narodnega lista“, ki izhaja v Zadru. V njem je Zarko Slobodoljub, pisatelj in pesnik priobčil jako laskavo oceno v Dukićevej knjigi. Zanimivo je to, da piše, da sam ni bil na Dukićevej strani; a ko je knjigo prebral, bil je uverjen, da ima pisatelj prav. Isto pravim jaz: Kdor se hoče temeljito poučiti, uveriti, ta čitaj Dukićevo knjigo od konca do kraja, a to pazno! Vprašanje, katero razpravlja knjiga, silno je važno. Ne tiče se samo „tužne Istre“, nego je jednako veljavno povsodi, kjer poslujejo učitelji in učiteljice! Velike, splošne važnosti je posebno III. odstavek. To ni pisarjenje „tja v en dan“, ampak plod trezne in naporene studije Dukićeve!

Gospod pisatelj je gradivo umno uredil, da čitatelja ne utruði, pač pa da knjigo čita z rastočim zanimanjem. Opozarjam blagovoljnega čitatelja posebno na aksiom na strani 71, VII do * * *, in na primer na strani 80, VIII! Bodí mi sloboda, da omenjeni aksiom postavim le-sem: Dobro gospodarstvo hoče, da se neda poslovaču plaća veća, nego li ju on sa svojimi silami može za razmjeran ili veći rad i inače zadobiti; a poslodavac opet, ako će radnika imati, mora mu dati plaću prema tomu, kakvu radnik sa svojimi silami i sposobnostmi može i drugdje i drugačije zadobiti. To valja za vsakoga, pa tako i za učiteljice, učitelje i pokrajinnu. Po tome, ako će pokrajina imati učiteljica, mora im dati plaću polag toga, koliko mogu one sa svojimi silami i sposobnostmi drugdje i drugačije zaslužiti; ako će pokrajina imati učitelja, mora im dati plaću prema tomu, kakvu mogu oni za svojimi silami i sposobnostmi drugdje i drugačije zaslužiti; a buduće oni, kao mužkarci, imaju sile i prilike, da inakim svojim radom zasluže **više** nego li one sa svojimi silami i sposobnostmi, to logično sledi, da se učiteljima za njihov rad ima dati **veća** plaća, nego li učiteljicama“. —

To je pač jasno! Toda nadaljnih dokazov pisateljevih ne bodem prepisaval; preveč bi narasel ta spis. Zato kličem vsem njim, ki se zanimajo za to stvar: „Vze-

mite — berite! Jezik je tak, da ga lahko umeje vsak omikan Slovenec! Želim vrlemu pobratimu mnogo naročnikov!

Janko Leban.

„Zakaj? Zato!“ Zbirka pravljic, pripovedk in legend za šolo in dom. Nabral in izdal Anton Brezovnik, učitelj. V Ljubljani, 1894. Založil Janez Giontini. Tiskal R. Milic; 101 str.; cena?

To je naslov knjigi, katero je „Popot.“ že kratko omenil in priporočil. Vendar dovolite, gospod urednik, da izpregovorim tudi jaz nekaj besed o njej.

Najprej nam gospod nabiratelj pripoveduje v „Predgovoru“, kako je nastala ta zbirka. Nastala je namreč iz njegovih „pripravljevalnih zvezkov“. „Imam namreč to navado“, piše gospod Brezovnik, „da podam pri šolskem pouku, potem ko sem razvil predmetovo resno (znanstveno) stran, če le mogoče, tudi kakó si razlaga vedno živa ljudska domišljija ta ali oni zgodovinski ali prirodni prikaz, to ali ono živalsko ali rastlinsko svojstvo“. Takih sličic nam torej ponuja Brezovnikova knjiga v obilni meri. Nabral jih je pa gospod Brezovnik, kakor pravi sam, iz „Vrtea“, „Ljublj. Zvona“, „Ljudske knjižnice“, „Popotnika“, „Večernic“, „Oesterr. Jugendbibliothek“, „Wunderblumen“, „Heimat“, itd.

Poglejmo, kakó je gospod nabiratelj razdelil gradivo! Najprej nam podaja berila iz živalstva. Teh je 30, jedno med njimi (Valjavčevo) celó v vezanej besedi. Potem sledi oddelek: iz rastlinstva. Nanizanih je tu 24 beril; med njimi je jedno (Vilharjevo) v vezanej besedi. Na to sledi 7 točk „iz zgodovine“. Za njimi pride 5 beril „iz življenja svetnikov“. Knjigo pa sklepa poglavje: „Razno“, imajoč 5 točk. Vsaka točka tu naštetih razpredelov se začneja s vprašalnico: zakaj? N. pr. I. Zakaj je Bog psa ustvaril? II. Zakaj je smreka vedno zelena? III. Zakaj je cesarski orel črn? IV. Zakaj ima sv. Miklavž na podobi tri zlate krogle in zakaj mu zvečer pred njegovim godom „nastavljamo“? V. Zakaj se bliska? itd.

Gospod nabiratelj nas zagotavlja že v „predgovoru“, da so „v tej zbirki pripovedi resne in šaljive, pobožne in posvetne, le podlih in pohujšljivih bi blagi čitatelj zastoj iskal v nji. Ker torej le-teh ni, sme se zbirka v roke podati vsakemu stanu, vsakemu spolu, vsaki starosti“.

Jaz rad pristanem na te besede. Izvzamem le „Zakaj je drevje grčavo“ na strani 40, kjer „sv. Peter igra res žalostno ulogo“ in morebiti tudi legendo na strani 83., kjer se pripoveduje, da je obubožani plemič hotel, da bi njegove tri nedolžne hčere po nepoštenem in grešnem poti pridobivale, česar je treba za življenje“. Cenjenemu gospodu tovarišu bi tudi svetoval, naj v prihodnje, če nam še poda delo slične vrste, ne ponavlja več onega vednega vprašanja „zakaj“?, ki naposled utruji in naveliča vsakega čitatelja. Da bode Brezovnikova knjiga boljše rabila učitelju, nego otrokom, o tem ni dvoma; zakaj umni učitelj bode znal pri različnih predmetih s pridom rabiti to delce, dočim bi dvomil, da bi kateri otrok z veseljem bral knjigo od prve do zadnje strani, in to nepretrgoma. Treba pač pomniti, da se otrok naveliča jednodolčnosti. V tem obziru ima prav Lah, ki pravi „Ogni bel ballo stufa!“ —

Kar je v tej knjigi mēni najbolj ugajalo, to je, povem naravnost: v obče krasni, pravilni jezik! S takim jezikom se odlikujejo sploh slovenske knjige, ki v poslednjem času izhajajo v zalogi ljubljanskega knjigotrca g. J. Giontinija. In ni čuda! Kakor vem iz gotovega vira, pridobil je gospod Giontini odlično moč, ki jezik popravlja in pili v knjigah, katere izhajajo v njegovej zalogi. Tudi ima knjiga več prilik, katerim naj se priučí mladina že v ljudskih šolah. K tem štejem unesti pete (ubežati); imeti jih precej za nšesi (zvit biti), i. dr. Nekatero izraze bi bilo treba vendar tolmačiti, bodi si v oklepah ali pod vrstami; n. pr.: portepeje (stran 70), prečnik (str. 76), grmljavica (str. 79). Ne smem zamolčati, da nahajam dve, tri oblike v knjige, katere bi bil jaz drugače zapisal, recimo: neukroten (str. 11); mēni se zdi pravilnejša oblika „neukročēn“; — pisal bi raje tudi „rastó“, (nam. rasó), zakaj Levstik piše: „Der Stamm: rast kann in der Abwandlung das t ausstossen: 1. in der Gegenwart, mit Ausnahme der dritten Person der Mehrzahl (str. 59 Levstikove slovnice). — Če se koj na naslovni strani nahaja genitiv plur. „pripovedk“, potem ne umejem, zakaj se piše na strani 33. „barev“ nam. barv. — Tiskovnih pogrškov nisem opazil, razen na strani 26 „pod omovini“ (namesto pod domovini), „skrlat“ (33) (nam. škrlat, „pridobivali“ (83) nam. pridobivale. No, pa to so le malenkosti.

Lično tiskano in trdno vezano knjigo
tudi jaz rad priporočam kar najtopleje!

Janko Leban.

Novosti.

„Knjižnica za mladino“. Ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“. Izdajatelj in ogovorni urednik And. Gabršček. III. snopič:

„Petdeset basnij za otroke.“ Zložil W. Hey. Poslovenil Anton Funtek. „Iz mladih dni“. Zložil Anton Funtek.

Te knjižnice ne moremo dovolj priporočati. Ako bi morala prenehati vsled preslabe gmotne podpore, pač lahko trdimo, da bi slovenska mladina mnogo, mnogo izgubila, saj je jasno, da se potem ne bi lotil kdo kmalu takega podjetja, da-si je tako ogromne važnosti. Da pa je ta knjižnica vredna vsestranske podpore ne le učiteljstva, ampak tudi drugega slovenskega razumništva, nam kaže zopet III. snopič. Za danes ga sicer še ne moremo oceniti obširneje, — upamo da nam bode to možno storiti prihodnjic — a mislimo da zadostuje že ime pesnika, oziroma prelagatelja gosp. A. Funteka v priporočilo.

„Slovanska knjižnica“. Urejuje in izdaja And. Gabršček. Snopič 36 obsegajoč

„V gradu in pod gradom“. Pripovedka. Češki spisala Božena Nemčeva. Poslovenil Petrovič. — Komu ni znana iste pisateljice „Babica“? Menda jih ni mnogo med slovenskim razumništvom, ki se ne bi nasladili o čitanji tega izbornega umotvora nadarjene češke pisateljice. Hvaležni moramo torej biti izdajatelju „Slovanske knjižnice“, da nam je dal priliko, seznaniti se z drugim mičnim delom Božene Nemčeve, katero bo gotovo vsakdo z veseljem, a tudi vžitkom čital. Podjetje se sploh razvija vedno lepše in se bo tem bolje razvijalo, čim več

gmotne in duševne podpore bo vživalo od slovenskega razumništva. Uredništvo naznanja, da bodeta prihodnja snopiča obsegala izbrane pesmi prof. Antona Funteka, znanega izvrstnega pesnika slovenskega, katerega proizvodi se odlikujejo po svoji dovršenosti. — „Slovansko knjižnico“ priporočamo še jedenkrat prav toplo, saj pa je tudi naročnina (celoletno gld. 1.80) tako neznatna, da jo pač vsakdo lahko vzmore.

„Pomladni glasi“ posvečeni slovenski mladini. V. Uredil in založil Frančišek Finžgar. V Ljubljani, 1895. Tiskala Katoliška tiskarna. Str. 144. Cena trdo vezanemu izvodu 35 kr., broširanemu 25 kr. po pošti 5 kr. več. „Pomladni glasi“ dobivajo se v Katoliški bukvarni in pri vseh slovenskih knjigarjih, naroče se pa lahko tudi pri izdajatelji gosp. Fr. Finžgarji, semeniškem duhovniku v Ljubljani. Ker še nismo mogli prečitati knjižice, priobčili bodemo še le v prihodnji številki stvarno oceno, za sedaj pa omenimo, da so jo dosedanje kritike priporočale prav toplo.

„Slovensko-nemški slovar“, izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Osemnajsti sešitek. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškojstvo. Tiskala katoliška tiskarna. 1895. Str. 465. *šednič do 544. spismica.*

„Družba sv. Cirila in Metoda“ razpošilja ravnokar svoj „Vestnik“, v katerem poroča o svojem delovanji, gmotnem stanji, o podružnicah, o došlih darovih itd. — Slovenci! podpirajmo to prevažno družbo, kolikor le mogoče, zlasti zdaj, ko ji bo treba za velikovško šolo poseči globoko v blagajno. Slovensko učiteljstvo! ne zaostajaj za drugimi stanovi v požrtvovalnosti za milo našo mladino, našo nado!

Ljudsko šolstvo v ptujskem in ljutomerskem okraji od leta 1875—1895.*)

Sestavil in priobčil Anton Kosi.

II.

Šolski okraj Ptuj.

1. Sv. Andraž v Slov. goricah z okroglo 220 otroki; šola je bila jednorazredna. Leta 1888 so staro šolsko poslopje popolnoma prezidali in z večjim prizidanjem pridobili

še dve prostorni šolski sobi. Šola se je leta 1890 razširila v dvo- in leta 1894 v tri-razrednico.

2. Sv. Andrej v Leskovci z okroglo 380 šolskimi otroki; šola je bila dvoraz-

*) V 53. številki letošnjega „Slovenskega Naroda“ sprivil se je neki dopisnik iz Ljutomera(??) nad priobčevalca pričujočih črtic, očitajoč mu med drugim, da se „tako malo ogreva za našo narodnost in povzdiguje n. pr. bodočo ormoško nemško šolo, katero že morda komaj pričakuje“. Ko sem prečital dotične vrstice, nisem vedel, čemu bi se bolj čudil, ali abot-

redna. Leta 1890 se je predelalo staro razpadljivo šolsko poslopje v svoji notranjosti tako, da se je pridobila še tretja učna soba. Po vednem pritiskanju okr. šolskega sveta se je šola leta 1894 razširila v trirazrednico. Za učiteljska stanovanja se je kupila posebna hiša.

3. **Sv. Barbara v Halozah** z okroglo 470 otroki; šola je bila dvorazredna. Leta 1879 pridobila je šolska občina po nakupu neke za šolske namene do cela neprimerne hiše še tretjo učno sobo in se je šola razširila v trirazrednico. Ker pa sta obe šolski hiši do cela neprimerni, so obravnave s krajnim šolskim svetom že tako daleč uspele, da se prične kmalu z zgradbo do cela novega šolskega poslopja s šestimi učnimi sobami; kajti šola se je pred kratkim razdelila v jedno trirazredno deško in trirazredno deklško šolo.

4. **Sv. Bolfenk v Slov. gor. (ali pri Bišu)** z okroglo 150 otroki; šola je jednorazredna. Leta 1894 se je sezidalo tukaj novo šolsko poslopje z dvema prijaznima za zračenje pripravnima šolskima sobama. Šola bode v kratkem dvorazredna.

5. **Cirkovce** s 320 otroki; šola je bila dvorazredna. Leta 1880 so jo razširili v trirazrednico. Tačas se s krajnim šolskim svetom razpravlja vprašanje o zgradbi nove šole za pridobitev še daljnih dveh razredov.

6. **Dornava** z 220 otroki; šola je bila jednorazredna. Leta 1888 pa so sezidali tu novo šolo z dvema prijaznima sobama. Staro šolsko poslopje se je priredilo za učiteljska stanovanja. Šola je dvorazredna.

7. **Sv. Duh** z 200 otroki; šola je bila sprva za silo v mežnariji; seveda jednorazredna. Leta 1890 pa so sezidali lepo

ново šolsko poslopje z dvema, za zračenje pripravnima šolskima sobama. Šola je dvorazredna.

8. **Hajdina** s 400 otroki; šola je bila jednorazredna. Leta 1879 se je staro šolsko poslopje znotraj prezidalo, druga učna soba se je pridobila in šolo je bilo moči razširiti v dvorazrednico. Leta 1886 so kupili še drugo poslopje in pridobili s tem še tretjo učno sobo in je sedaj šola trirazredna. Tačas so obravnave s krajnim šolskim svetom že tako daleč, da je upati, da dobi Hajdina šolsko poslopje s petimi šolskimi sobami.

9. **Sv. Janž na Dravskem polju** z 220 šolskimi otroki; šola je bila jednorazredna in se je pčučevalo sprva v stari, razpadljivi bajtici. Leta 1877 se je sezidalo tu novo šolsko poslopje in sicer samo za dva razreda, čeprav je okrajni šolski svet z ozirom na veliko število otrok nasvetoval in zahteval štirirazrednico. Kako slabe posledke je imela ta neprevidnost šolske občine, kaže to, da je bil krajni šolski svet primoran že leta 1886 vzeti posebno hišo, da je bilo mogoče, razširiti šolo v trirazrednico. Krajni šolski svet je postavil leta 1894 na staro šolo še jedno nadstropje in sedaj stojé štiri prostorne šolske sobe in se bode trirazrednica razširila kmalu v štirirazrednico.

10. **Sv. Lovrenc na Dravskem polju** z 250 otroki; šola je bila jednorazredna. Leta 1879 se je sezidalo tu novo šolsko poslopje s tremi sobami. Leta 1880 je bila razširjena v dvo- in leta 1894 v trirazrednico.

11. **Sv. Lovrenc v Slov. goricah** z okroglo 360 šolskimi otroki; šola se je leta 1879 razširila v dvorazrednico, leta 1886 pa v trirazrednico. Imeli so tu dvoje šol-

nosti dotičnega gospoda dopisnika, ali pa njegovi zlobnosti. Za Boga! Je-li to povzdigovanje nemške šole, ako se v štatističnih črticah pri kakem kraju omeni, da ima ali da bode dobil nemški učni zavod? Bi-li bile moje črtice radi tega že rodoljubneje, ako bi bil to zamolčal? Sicer pa si jaz nisem postavil naloge, reševati vprašanja, je-li tu ali tam nemška šola potrebna ali ne, zakaj taka vprašanja so odmenjena našim politikarjem, nikakor pa ne učiteljem. Jaz da ormoško nemško šolo že komaj pričakujem? Prosim Vas, gospod kritikar, prečitajte še enkrat vestno dotično mesto v „Popotniku“, pa mi navedite besede, iz katerih odseva moje željno pričakovanje nemške šole? — Čuditi se je dalje tudi, kakó zeló se križaje in si nasprotujejo, gospod iz Ljutomera (!), Vaši v „Slovenskem Narodu“ priobčeni nazor in Vaše trditve o mojih štatističnih podatkih. Na jedni strani se izpodtikate nad tem, da se v črticah nemška šola omenja, na drugi strani Vam pa zopet ni všeč, da se pri šolskem vrtci ne omenja, da je nemški. Še jedno protislovje! V začetku dopisa pravite, da je delo (namreč črtice) hvalevredno, ker nam kaže lep duševni napredek našega naroda, kmalu na to pa imenujete črtice „zvito“ sestavljene, na konci dopisa pa imenujete moj sestavek „piškavo poročilo“. Dà, dà, gospod kritikus, ki tičite za grmom (škoda, da si niste izbrali bolj gostega, ta Vas je izdal!), marsikatero poročilo je piškavo, in dozdeva se mi, da bi tudi Vašemu dopisu iz Ljutomera kaj lepo pristojal pridevek „piškavo“ poročilo, neumestno ter nepotrebno pisarjenje! H koncu še gospodu iz Ljutomera to-le: Ako so izvirale Vaše v „Slovenskem Narodu“ priobčene besede o mojih črticah iz dobrega namena (mogoče je tudi, da so imele „neki posebni zviti namen“) in Vam morebiti v današnjem mojem nadaljevanju zopet kaj ne bi ugajalo, vabim Vas na osebni razgovor (kako lahko je ta mogoč!), da mi podate zopet nekaj migljavev, samo, prosim, ne takih, ki bi si po svojej vsebini nasprotovali, kakor oni, ki ste jih bili objavili v „Slovenskem Narodu“. — Zdravi!

kih poslopij, toda niti jednega, niti drugega ni bilo moči popraviti in postavnim terjatvam prirediti, zato so leta 1894 pričeli z zgradbo novega šolskega poslopja, katerega surovo delo je tačas že dovršeno.

12. **Manjšberg** z okroglo 370 otroki; šola je bila sprva jednorazredna. Leta 1879 so po prizidani pridobili še drugo šolsko sobo ter je bila šola razširjena v dvorazrednico. V tem šolskem okolišu je zagotovljena tudi zgradba nove šole v občini Siteš, vsled česar bode šola v Manjšbergu odbremanjena.

13. **Sv. Marjeta niže Ptuja** z okroglo 400 otroki; šola je bila dvorazredna. Leta 1890 so tukaj priredili staro šolsko poslopje z dvema šolskima sobama in sezidali novo, drugo šolo z dvema prijaznima in zelo prostornima šolskima sobama. Šola je sedaj štirirazredna.

14. **Sv. Marko niže Ptuja** z okroglo 430 šolskimi otroki. Šola je bila sprva dvorazredna, poučevalo se je po raznih hišah in kočah, ker je imelo šolsko poslopje samo jedno šolsko sobo. Od leta 1890 sem pa stoji tukaj na mestu prejšnje šolske hiše krasno novo šolsko poslopje s petimi šolskimi sobami in s potrebnimi prostori za učiteljska stanovanja. Šola, koje poslopje nosi pomenljiv napis „Mladini v poduk in odgojo“ je petrazredna.

15. **Nova cerkev pri Ptui** z okroglo 460 šolskimi otroki. Tukaj ni bilo nikakega šolskega poslopja; poučevalo se je sprva v neprimerni, kleti podobni sobici farovža pri Sv. Trojici. Z velikim trudom so tukaj leta 1890 sezidali novo, prav čedno šolsko poslopje s štirimi šolskimi sobami in stanovanji za učitelje. Šola je tačas še trirazredna.

16. **Polenšak** z okroglo 190 otroki. Šola je še jednorazredna, toda utegne se kmalu razširiti, kajti vsled sklepa ondotnega krajnega šolskega sveta se bode prizidalo še jedno nadstropje, in se na tak način pridobita še dve novi šolski sobi.

17. **Ptujska gora** z okroglo 180 otroki; šola je bila jednorazredna. Leta 1881 pa so kupili še drugo poslopje ter razširili šolo v dvorazrednico.

18. **Ptuj** (mesto) deška šola s 320 učenci. Leta 1888 so postavili tej šoli krasno novo šolsko poslopje s petimi za zračenje pripravnimi učnimi sobami. Vrh tega še ima šola, ki je petrazredna, telovadno dvorano, konferenčno sobo in sobo za učne pripomočke. Kurjava je centralna.

19. **Ptuj** (mesto) dekliška šola s 320 učenkami. Sprva je bila trirazredna ter v mestni meščanski bolnišnici slabo nastanjena. Leta 1878 je dobila ta šola svojega lastnega voditelja, istega leta se je tudi razširila v štirirazrednico. Leta 1888 preselili so ta učni zavod v staro, deloma prezidano deško šolo in tri leta kasneje t. j. 1891 so jo razširili v petrazrednico.

Tu imajo tudi dva otroška vrta (seveda nemška), jedno obrtno in jedno trgovsko nadaljevalno šolo.

20. **Ptujska okolica** z okroglo 700 šolskimi otroki. Spočetka trirazredna šola ni imela lastnega poslopja, marveč se je poučevalo v nekdanji gostilnici „Zur neuen Welt“. Leta 1873 so postavili — ko se je prej določilo, da se ima v Kicerjih ustanoviti samostojna trirazrednica — za ostale občine novo šolsko poslopje s štirimi prostornimi, svetlimi za zračenje pripravnimi šolskimi sobami. Ko se je pa kasneje opustila misel, ustanoviti v Kicerjih posebno šolo, se je leta 1887 šolsko poslopje znova prezidala in dobili so tem potem še tri šolske sobe. Kasneje se je šola ločila v samostojno štirirazredno deško in

21. **Ptujske okolice** samostojno trirazredno dekliško šolo.

22. **Sela** z okroglo 150 otroki. Te šole prej ni bilo; ustanovila se je še le leta 1882 kot jednorazrednica. Ker je staro šolsko poslopje leta 1890 pogorelo, sezidali so novo šolsko poslopje z dvema šolskima sobama. Šola je razširjena v dvorazrednico.

23. **Stoprce** s 190 otroki; šola je bila jednorazrednica. Leta 1892 pa so sezidali tu novo šolsko poslopje z dvema šolskima sobama; šola je dvorazredna.

24. **Sv. Vid** z okroglo 500 otroki, šola je bila dvorazredna. Leta 1884 pa so sezidali novo šolsko poslopje in se je ob enem razširila trirazrednica v štirirazrednico.

25. **Vurberg** z okroglo 230 otroki. Šola je bila dvorazredna in zelo siromašno nastanjena. Od l. 1889 sem pa najdemo tukaj lepo novo šolsko poslopje s tremi prijaznimi šolskimi sobami; šola je trirazrednica.

26. **Sv. Vrban blizu Ptuja** z okroglo 500 šolskimi otroki; šola, ki je bila sprva dvorazredna, dobila je leta 1882 novo, lepo šolsko poslopje s štirimi šolskimi sobami, in je sedaj štirirazredna. Ker se je pa tu število šolskih otrok zdatno pomnožilo, obravnava se baš sedaj vprašanje o zgradbi

drugega šolskega poslopja, in bržkone se bode šola razdelila v štirirazredno deško in štirirazredno dekliško šolo.

27. **Zavrč** z okroglo 300 šolskimi otroki; šola je bila s početka jednorazredna in zelo siromaško nastanjena. Od l. 1888 pa stoji v Zavrču novo šolsko poslopje s tremi prostornimi, svetlimi in za ventilacijo pripravnimi šolskimi sobami; šola je torej tri-razredna.

Iz tu navednih podatkov je torej raz-

vidno, da je bilo v ptujskem šolskem okraji pred letom 1875 skupaj 25 šol z 42 razredi (med temi je bilo 14 jednorazrednic), dve šoli ste se ustanovili na novo, 18 šolskih poslopij se je sezidalo, 8 priredbnih zgradb, pri-in prezidanj se je izvedlo in skupaj 67 primernih šolskih sob pridobilo. Do časa, ko to pišem, se je 39 razredov ustanovilo na novo, in za mogoče razširjatve še stoji 5 učnih sob na razpolago. Danes šteje torej okraj 27 šol z 81 razredi.

Pedagogički razgled.

Šolstvo holandsko. V Holandiji še do sedaj šolsko obiskovanje ni bilo obvezno. Novo ministerstvo navdano z modernimi načeli je predložilo deželnim zbornicam zakon o obveznem šolskem obiskovanju. Ta predlog vzburl je močno gibanje in tudi silen odpor, katerega sta uprizorili obe v deželi se nahajajoči klerikalni stranki. Stranki podavši si po mnogih medsebojnih prepirih roke k miru složno protestujeta proti novemu zakonu bajé v imenu svobode. Toda parlament se je z večino trdno odločil, da vsprejme zakon o obveznej šolskej dolžnosti.

Šolstvo angleško. Največja skrb v minolem letu je bila naučenemu ministerstvu, da je ustanavljalo večerne nadaljevalne šole, ker so bile zelo potrebne; kajti otrokom je mogoče jako hitro zapustiti osnovno šolo. Šolske olajšave morejo otroci dobiti že po tretjem šolskem letu, tedaj v 10. letu. Zakon sicer tirja, da se otroci ne smejo uporabljati v tovarnah in delavnicah, a o drugih opravilih ne govori. Nasledek tega je, da ni mogoče v delavnici dečka uporabiti, dokler nima 18 let, v rudnikih n. pr. dela pa po sto dvanajstletnih otrok. Učna uprava je poslala nekoliko učiteljev v Braunschweig, da bi videli, kako so urejene šole za slaboumne. V Londonu samem so našli 6500 slaboumnikov, ter za nje ustanovili tri razsežne šole.

Na Irskem so na narodnih šolah odpravili šolnino, ki je na leto znašala čez tri milijone, ter so se z njo plačevali učitelji. Sedaj se posvetujejo, kako to škodo pokriti. Do tiste dobe pa bodo učitelji — čakali.

Šolstvo švicarsko. V minolem letu je Švicarsko imelo 468.000 učencev obiskujočih početne šole; torej do malega pol milijona, dasi je prebivalstva samo 3 milijone.

Učiteljev je bilo 6224, učiteljic 3108. Na jednega učitelja pride torej povprečno 50 učencev. Največ učiteljic ima Bern.

Učiteljišče ima Švicarsko 37, med katerimi je 8 zasebnih. Število dijakov na teh učiliščih je znašalo 1238, dijakinj pa 683. Za početne šole prispeva država z zneskom 5½ milijona, občine z zneskom 13½ milijona frank. Ves zaklad za vse šolstvo znaša letno čez 30 milijonov frankov.

Šolstvo v Španiji. Po ljudskem štetju, ki se je izvršilo pred 5 leti, ima Španka 24.646 učiteljev in 14.490 učiteljic, k njim se mora še pristeti 43.528 podučujočih duhovnikov in menihov in 28.549 nun. To število je v resnici neverjetno. Toda dozdeva se nam, da vsa ta armada učiteljev deluje z malim pridom, kajti od 17 milijonov Španjolv zna le 5 milijonov ljudi čitati in pisati. Ostalih 12 milijonov so pa analfabeti. Učencev hodi v šolo povprečno 1.000.850, učenk pa 719.145.

Učiteljev španskih ni kar nič zavidati. Pomilovanja vredno njihovo stanje, kar se dohodkov tiče, je občno znano. V Španiji v pravem pomenu besede učitelji gladú umirajo. Znan je slučaj, da si je učitelj, ko ni mogel v 10 letih iztirjati od občine plače, in ko ni imel ničesar jesti, pripel tablico na prsa s številom let, kar poučuje in z zneskom, katerega mu občina in deloma tudi država dolguje, ter je s tem v Sevilli hodil po ulicah. Pred kratkim se je objavilo poročilo, da je mestice Novele dolžno svojim učiteljem 12.724 peset (peseta = 1 frank = 40 kr.) in se ni niti nadejati, da bi se to poplačalo brez državne pomoči. A tudi ta instanca ni prav zanesljiva.

Italija. Občna izobrazba v italijanskem kraljevstvu sicer po malem, a vendar stalno napreduje. Posebno v poslednjem petletju je

napredek znaten. Od 348.169 otrok, ki pravilno šolo obiskujejo, naštel se jih je po posebno prirejenej skušnji 57%, kateri umejo čitati in pisati. Teh, kateri znajo le čitati je bilo 1%, analfabetov 42%. Zmanjšal se je torej odstotek analfabetov za 1% v 5 letih. Po pokrajinah je analfabetov: v Sardiniji 66%, v Apuliji 65%, v Kalabriji 62%, v Siciliji 62%, v Abruzzih 58%, v Umbriji 53%, v Kampaniji 52%, v To-

skani 44%, v Laciji 41%, na Benečanskem 29%, v Lombardiji 21% in v Piemontu samo 16%. Povprečno število analfabetov je na otokih 63%, v južni Italiji 57%, v srednji 49%, v severni pa 24%.

Kakor v Španiji, tako tudi v Italiji niso učitelji na rožah postlani. L. 1890 je bilo 348 občin 1045 učiteljem dolžnih 312.000 lir.

„Posel z Budče“ — posl. J. St.

Listek.

Čez tisoč let.

Proroško razmotrivanje učitelja Jone svojim cenjenim tovarišicam in tovarišem v postno zabavo.

(Konec.)

Šola v letu 2895. Takratna šolska poslopja bodo jednaka sedanjim krasnim palačam bogatinov, sestojela iz treh delov. V I. delu bode elegantno opravljeno stanovanje nadučiteljevo in vsega učiteljskega osebja. V II. delu bodo učilnice, a v III. tovarna za učna sredstva in pripomočke. Nadučitelj bode tudi ravnatelj tovarne, učitelji pa poslovdje posameznih oddelkov. Seveda bodo morali v to svrho prej obiskavati tečaje za deška ročna dela v stroki mizarstva, rezbarstva, kiparstva, kartonaže itd. O srečni čas! Saj ne bode več slišati tistih sedanjih tožb učiteljstva o slabem, zdravji škodljivem stanovanju, slabih šolah, pomanjkanju učnih sredstev itd. itd. V tistej srečnej dóbi se bodo tudi fizične moči učiteljstva razvile jako visoko, kar je v sedanjem „sijajnem gmotnem položaji“ uprav nemogoče, da prava pravcata utopija. Zato pa bodemo v zaželjenem letu 2895. v svetu veljali za najvažnejši činitelj občine, fare, dá celó države z naslovom: Visoko častiti, velezaslužni, veleučeni, veleslavni itd.

Telefon bode za vselej zamašil natolcevalna usta slovenskemu listu, ki je lani udrihal po nas, češ, da si vzamemo dopust, kadar se naveličamo poučevati in da omožene učiteljice baje po pol leta doma ostajajo.

Takrat bodo s pomočjo telefona lahko tudi bolani učitelji in učiteljice brez ozira „oženjen“ ali „omožena“ iz postelje poučevali. Vsak učenec si bode namreč ob 9. uri v šoli nataknil na uho telefonovo naslušalo ter poslušal v postelji govorečega učitelja oziroma mu odgovarjal; umeva se samo po sebi, da bode v šoli rádi discipline stal uniformovani pedagogiški policaj, kakoršnih na mnogih krajih tudi dandanes ne manjka, toda brez uniforme.

Umró-li v letu 2895. uzorni učitelj, se njegova smrt ne bode smatrala za posebno škodo, saj ga bode nadomestoval fonograf, ki bode skozi vso leto ponavljal njegova predavanja iz šolske katedre pod

nadzorstvom pedagogiškega policaja. Glejte, tako se bode prištedilo polovico onega velikega deželnošolskega naklada za učiteljske plače, da se bodo lahko ostalim službujočim učiteljem povišale plače za 50% ter se uvedel najsijajnejši konkretualni status za katerim zdaj zaman tako željno težimo — vkljub „Lehrerbundu“, kateremo smo pristopili. Ko bi me bili lani vsaj kaj vprašali o svoji nameri, bil bi vam zaklical: „Počakajte, tužen vsaki, ki híti!

Kako je vendar to, da se ni nikdo v doseg konkretualnega statusa domislil na najradikalnejšo sredstvo? Le jaz, ki sem ostal v okvirji pedagogike in književnosti zvest narodnostnim načelom sem vam, kakor je nekaj nek slavni avstrijski vojskovodja rekel: „Denar, denar in zopet denar!“, v prijetnem stanu označiti to rešilno sredstvo, rekoč: „Fonograf, fonograf in zopet fonograf!“ Oh, srečen jaz! Sedaj potegnem vso slovensko učiteljstvo za seboj, v strugo novega toka za fonografom!

Čez 1000 let bode deželni šolski naklad še na drug način naraščal. C. kr. okrajnim šolskim nadzornikom ne bode namreč treba plačevati nobenih potnih dijét. Okrajni šolski nadzornik bode ob jednom načelnik telefonske okrajno šolske postaje. V tej postaji se bodo šredotočili telefoni vseh šol. Nadzornik bode kar na uho pritisnil telefonovo naslušalo, katere mu drage šole. Tako bode lahko nadzoroval vsako šolo makari vsak dan brez trudapolnega potovanja. Učitelj in učenci bodo kakor možički privezani na nadzornikovej žici, kar si že dandanes nekateri gg. nadzorniki želé, a veste brez telefona to ne gre!

Največe čudo XXIX. stoletja pa bode to, da se bode dala noč pretvoriti v dan ter da bode možno s pomočjo telefona nadzorovati učitelja tudi po noči. Aha, čakaj Jona, takrat pa ne boš pisal „Listka“ za „Popotnik“ in zbadal svoje sodruge, a če bodeš, te bodo kmalu zasačili! Sveti križ božji! Kar strah me

postaja! Dandanes vohajo za nami koder morejo, pa to je še dobro, da vsaj spimo lahko neopazovani. Oh ubogi tovariši l. 2895! Vi še po noči ne bodete živali miru, kar bode v sanjah govorili, to bode sproti kopiral birokratiški stroj! A tolažimo se, saj menda vendar ne bode tako hudo, saj nismo nobeni prevratniki ali celo brezverci in kvarljivci mladine, „da bi kvarili kar je duhovnik posejal“, kakor je lani neki hudobni klepetuljnik kvasil. Čemu se torej bati? Meni bi še celo bilo všeč, ko bi birokratiški in drugi nepoklicani stroji hoteli že dandanes naša srca in misli s čudotvorno analizo XXIX. veka po noči in po dnevu razmotrivati, saj bi ne najdlji v njih nič nevarnega, temveč vzvišeno in neomejeno ljubezen do mladine, do svojega naroda v okvirji vzgoje, književnosti in napredka. Tedaj bi se prepričali, da žrtvujemo svoje moči dragemu narodu za vskrišenje boljše prihodnosti. Najdlji bi, da je delavnost naša dala letos našemu narodu novi kulturni steber

„Knjižnico za mladino“, ki bode našim tisočletnim zanamcem pričala, da smo pričeli z dvojnimi trudom, kar bodo oni v primeri z napredkom brez napora nadaljevali. Ta čudotvorna analiza bi torej le konstatovala moč naše delavnosti ter svetu dokazala, da slovenskega naroda ni moči v njegovem napredku zadržati.

Drage tovaršice in tovariši! Ven torej iz svojega brloga v društveno kólo! Onde nas spaja tovariška vzajemnost, onde nas vzpodbuja ljubezen do mladine k neumornemu delovanju. Onde najdete tudi Jona, ki se hoče, če ga ne bode zaradi „Listka“ preveč okreali, še večkrat s kakšno postno ali pustno oglasiti. Jona namreč mnogo vidi, sliši in zna. Pridite torej, a ne iz radovednosti do Jone, saj se vam ne izda, temveč rádi stanovske vzajemnosti, delavnosti in napredka!

Vam udani

Jona.

Društveni vestnik.

Iz „Zaveze slov. učit. društev“. Upravni odbor „Zaveze slov. učit. društev“ ima 16. aprila t. l. svojo sejo v Ljubljani. Začetek točno o b e d n i h popoldne. Zbirališče pri „Južnem kolodvoru“.

Predsedništvo „Zaveze slov. učit. društev“,
7. aprila 1845.

J. Šega s. r., **V. Ribnikar** s. r.,
t. č. tajnik. t. č. predsednik.

Iz ljutomerskih goríc. Čast članom ljutomerskega učit. društva, kateri se zavedajo namena, ki ga ima naše učit. društvo; nam se ni treba tožiti o slabi vdeležbi zborovanj. K zborovanju v četrtek 4. t. m. zbralo se je 17 članov; predsednik nadučitelj Robič pozdravi zborovalce izrazujoč svojo radost nad obilno vdeležbo.

I. Zapisnik zborovanja z dne 14. marcija se prečita in odobri.

II. Predsednik poroča o izvršitvi sklepov pri zadnjem zborovanji ter izreka zborovalcem najiskrenejšo zahvalo za skazano mu sočutje v minulih dnevih žalosti.

III. Gospod nadučitelj Cvahte je izvrstno rešil stavljeno si nalogo „o spisji v ljudski šoli“. Gosp. podavatelj je kratko ponavljal vsebino svojega lanskega podavanja o spisji ter je to podavanje nadaljeval in dopolnjeval z sledečimi temeljnimi stavki, o katerih je obširneje govoril:

a) pripovedovanje kratkih povesti in zapisovanje primerne tvarine;

b) snov za spisne vaje mora biti primerna učenčevemu duševnemu obzorju in njegovi duševni moči;

c) spisne vaje se ne smejo ločiti od drugih predmetov, temveč merajo biti v tesni zvezi z občnim šolskim poukom (koncentracija);

d) v ljudski šoli napravljene spisne vaje ne morejo biti produkcije, ampak reprodukcije;

e) spisne vaje naj se dajejo v nekem genetičnem redu;

f) izrazi v spisnih vajah morajo biti jasni in določni, slog pa priprost in jednostaven;

g) učenci naj se vadijo v šoli vsak dan v spisji (vsak dan naj učenci kaj pišejo, oziroma zapišejo); domačih spisnih vaj ni treba;

h) spisne vaje je treba vestno popravljati (ustmena in pismena poprava).

Konečno še gosp. podavatelj opozarja na dobro izbiro spisne snovi, katero dobivamo iz otročjega življenja, iz beril in slovnice in iz skupnega šolskega pouka.

Predsednik se zahvali gosp. podavatelju, kateri nam je s svojim poučljivim podavanjem prav dobro ustregel, čemur zborujoči z odobravanjem pritrdijo.

IV. Sklene se prirediti majniškega izleta drugi ali tretji četrtek meseca maja k. Sv. Tomažu, ker ima naše društvo po svojih pravilih pravico, da se sme shajati ne samo v ljutomerskem in gornjeradgouskem, ampak tudi v ormoškem okraju.

Po zborovanji šli smo v telovadnico, tukaj so nam mlajši pokazali svojo telesno spretnost in gibčnost na orodji. Zapustivši Franc Jožefovo šolo smo se še radovali nad krasnim razgledom raz prijaznega šolskega hriba z novim prav dobro kazočim daljnogledom F. J. šole, dokler nas je 12. ura privabila nazaj v trg k veselemu obmizju.

Iz Črešnjeveca. Dne 7. sušca zborovalo je naše učiteljsko društvo v Slov. Bistrici. Vkljub debelemu snegu prisko nas je vendar toliko članov, da smo bili sklepčni.

Po pevski vaji se je vršil dnevni red tako-le:

Predsednik, gosp. Polanec spomni se v svojem nagovoru blagega vladarja, našega presvitl. cesarja Franc Jožefa I, ter pozivlja, da mu zakliče zbrano učiteljstvo trikratni gromoviti „živio!“

Po tem nas opozori na žalosten dogodek, ki z bridkostjo navdaja ne le našo cesarsko rodovino, ampak celo Avstrijo. Vsak domoljub žaluje nad smrtjo najboljšega maršala, zmagovitega nadvojvode Albrehta. Zbrano društvo se vzdigne v znak sožalja raz svojih sedežev.

Zapisnik prejšnega zborovanja se prešita in odobri. Nekaj dopisov se vzame na znanje.

Ker je prejšni denarničar gosp. Zeilhofer zopet bil odsoten, izostal je letni račun.

Gospod Vodenik podava o spisji v ljudski šoli. Na podlagi Max Schiessl-ovega dela „Die stilistische Entwicklungstheorie in der Volksschule“ nam je prav temeljito pokazal, kako naj učitelj pri spisji postopa, da doseže učni smoter. Izbornemu podavanju je sledilo živahno odobravanje.

Gospod predsednik potem tolmači namen društva in prečita pravila, po katerih je bilo osnovano.

Društvo šteje sedaj 26 udov. — Določilo se je, da vsak ud plača letos 1 gld. društvenine.

Gledé na prihodnje zborovanje se je jednoglasno sprejel predlog, da priredi naše društvo 9. maja izlet v Studenice. K zborovanju naj se povabijo sosedna učiteljska društva, oziroma učitelji bližnjih šol.

Nasvetovalo se je tudi izvoliti odbor, ki bode skrbel, da se ta izlet kolikor mogoče dobro obnese. V ta namen se izvolijo odbornikom gospodje: Polanec, Vobič in Koropec.

Nadejaje se, da se bode tega izleta udeležilo mnogo gostov in vsi člani našega društva, zaključí predsednik zborovanje. P u k m e i s t e r.

Od Save.*) Breško-sevniško učiteljsko društvo zborovalo je meseca svečana t. l. na Vidnu. Ko je predsednik gospod Moric prav prijazno in iskreno pozdravil vse navzoče, prebrali so se došli dopisi, izmed katerih sledeče omenim: 1 dopis priv. upokojniškega društva za vdove in sirote ljudskih učiteljev na Štajerskem, s katerim se vabi k pristopu.

2. Zahvala gosp. M. J. Nerat-a društvu za poslano mu čestitko o priliki njegove 50letnice. Sprejela se je z živahnem odobravanjem.

3. Dopis učiteljskega društva v Mürrzuschlagu, v katerem omenjeno društvo ostro kritikuje nekoligijalno in sebično ravnanje graškega učiteljskega društva gledé na urejevanje učiteljskih plač. Sklenilo se je, društvu v Mürrzuschlagu sporočiti, da

*) Za zadnjo številko prepozno došlo. Uredn.

naše društvo popolnoma odobruje tamošnje sklepe. Gospod predsednik pripomni, da je graško učiteljsko društvo res prav nekoligijalno postopalo, kajti ono ima najugodnejše razmere. Povsod na Štajerskem, posebno pa na spodnjem, ima se učiteljstvo z večjimi in številnejimi, dobri pouk ovirajočimi zaprekami boriti. Spodnje-štajerski učitelji morajo razun tega še v obeh jeziki poučevati. In vendar so primeroma slabše plačani, kakor tovariši na srednjem in gornje-Štajerskem. Tako je v okrajnem glavarstvu Brežice od 33 šol 18 v IV. in 15 v III. plačilnem razredu; ni jedne pa ni v II. ali celo v I. razredu. V takih razmerah bi bilo pač na mestu, da bi učiteljstvo breškega okrajnega glavarstva gledé na urejevanje učiteljskih plač poslalo peticijo, pa zaupajoč v pravicoljubnost visokega c. kr. deželnega šolskega sveta se to opusti.

Iz letnega poročila je razvidno, da je bilo društveno življenje v minolem letu precej živahno. Število društvenikov se je povzdignilo od 24 na 31, ne vstevši jednega častnega in jednega podpornega člana. Vendar pa se nekateri še vedno društvu odtegujejo, posebno gospodične učiteljice, ki bi lahko pri zborovanjih sprožili marsikatero dobro misel in prid naše mladine. Smrtna kosa pokosila nam je v minolem letu dva sotrudnika: gg. Kozole-ta, učit. na Vidnu in Hribnikr, upokojnega nadučitelja v Dobovi. Naj v miru počivata!

Zborovalo je naše društvo lani 2. svečana, 11. sušca, 26. julija in 2. novembra. 10. maja izročilo je v navzočnosti 11 učiteljev svojemu častnemu članu č. g. Dernaču v Sevnici, častno diplomo, krasno izdelano pri gosp. Hribarji v Celji. Od vseh teh zborovanj obneslo se je ono 26. julija — praznovanje 25letnice šolskih zakonov — haj sijajno. Bil je to lep dan za naše društvo, kateri bode vsakemu udeležencu gotovo ostal v trajnem spominu.

Naše društvo pri glavnem zborovanju „Zaveze“ v Gorici je zastopal g. predsednik ter o tej udeležbi poročal društvenikom dne 2. novembra 1894. Gosp. predsednik si je stekel še v marsičem drugem mnogo zaslug za naše društvo, zato mu je gospod Skalovnik v imenu društva izrekel najtoplejšo zahvalo, kateri smo vsi navzoči prav živahno pritrtili.

Tudi poročilo blagajničarice, gospe Marije Skalovnikove bilo je ugodno, kajti ostala je precej lepa svota „okroglega“ v blagajnici.

Sledilo je potem predavanje gosp. Černelica o šolarskih knjižnicah, ki se je z odobravanjem sprejelo.

Ko so se še nekatere društva se tikajoče stvari rešile, zaključilo se je zborovanje. F.

Iz novomeškega okraja. O letošnjem pustu gotovo ni bila zima najmilejša, a vendar nas je pustni ponedeljek — 25. febr. — nekaj udov učiteljskega društva za novomeški okraj zvalil v Novo mesto — ne mislite, da slaviti Kurenta, ampak —

udeležiti se društvenega zborovanja. Kako se je dnevni red tega zborovanja razvijal, naj ob kratkem pojasnijo te le vrstice.

I. Predsednik gosp. F. Koncilija otvori ob 11 uri predpoludnem zborovanje s primernim pozdravom. Potem poroča tajnik o društvenem delovanju ter prečita društvu došle dopise in sicer: a) zahvalo od dr. Marinka za 5 gld., katero je naše društvo poslalo novomeški dijaški kuhinji; b) zahvalo gosp. M. Nerata društvu za čestitanje ob njegovej petdesetletnici in c) dopis predsedništva „Zaveze slov. učit. društev“ z dne 20. januarja 1895 štev. 26, kateri se odobrovaže vzame na znanje in se za notri navedeni namen dovoli primerna svota.

II. Predavati bi bil sedaj imel gosp. J. Schmoranzler „o Jungejevej metodi“. Ker pa se radi svojega rahlega zdravja v prehudem mrazu ni upal podati na daljno pot, je njegov pismeni izdelek prečital tajnik. Živo odobravanje zborovalcev je pokazalo, da so jih njegove besede prepričale o velikih prednostih počevati prirodopisje po Jungejevej metodi in gosp. predsednik izreče v imenu zborovalcev zahvalo gosp. Schmoranzlerju, obžalovaje njegovo odsotnost, zбоk katere mu ni bilo dano z živo besedo pozajzniti še marsikaj o predmetu, v katerega se je on že dokaj uglobil. — Na Schreiner-Koprivnikov „Prirodopisni pouk v ljudski šoli po načelih Friderik Jungejevih“, katerega je tem povodom gosp. predsednik dal ogledat, so se takoj vsi navzoči naročili.

III. Društvo pooblasti gosp. J. Barle-ta, nadučitelja v Šmihelu pri Novem mestu, pogoditi se s kamenosekom za dva nagrobna spomenika. Določi pa tudi, da se bosta postavila ob udeležbi društvnikov oba predpoludnem prvi četrtek, t. j. 2. dne meseca maja in sicer najprej v Ambrusu pok. J. Perku in potem v Zagradcu pok. Ant. Vrančiču. Častni posel, skrb za petje o tej priliki, sklene društvo izročiti gosp. Schmoranzlerju, orglanje pri maši pa gosp. F. Kalanu event. Zagraškemu gosp. učitelju.

IV. Na predlog gosp. Matka se določi, da bodi prihodnje zborovanje v Trebnjem, a to takoj, ko se bode „Zaveza“ odločila gledé na letošnje svoje zborovališče.

Ko nekateri udje še izrazijo nekaj želj, zahvali gospod predsednik vse p. n. tovarišice in tovariše na udeležbi današnjega zborovanja in ga zaključí s trikratnim slava-klicem Nj. Vel., presvitlemu cesarju.

Iz šmarijskega okraja. (Vabilo) k I. let. zborovanju „Šmarsko-rogatskega učit. društva“, ki se bo vršilo 21. aprila ob jednih popoldne v Šmarji po zadnjič objavljenem vsporodu. Dne 25. marca sicer v sklepčnem številu zbrani člani niso hoteli zborovati, da omogočijo svojim tovarišem, osobito onim iz rogatskega okraja, katere je slab o vreme zadržalo, sodelovanje pri izbiri novega odbora. V obilnej udeležbi najvljudneje vabi

o d b o r.

Dopisi in druge vesti.

S Kranjskega. (Raznoterosti). Za bližajočo se Veliko noč smo dobili mi kranjski učitelji prav lepe piruhe — preskrbel nam jih je sam naučni minister g. Madeyski, namreč nove okrajne šolske nadzornike. Dolga je bila pot iz Ljubljane na Dunaj in od ondot nazaj. A znan pa ni vzrok, zakaj smo bili toliko časa brez šolskih nadzornikov. Morebiti so hotele napraviti višje moči za zelenimi mizami preskušnjo, ako bi se ne dalo kranjsko, oziroma ljudsko šolstvo tudi brez okraj šol. nadzornikov obdržati. Bili smo od novega leta sem brez okr. šol. nadzornikov, in to so bili za nas prav „medeni“ časi. Lenuharili in postopali smo ves čas, vsaj nad nami ni visel Damoklejev meč, — — — Sreča le, da niso vsi kranjski učitelji vedeli, da so okraj. šol. nadzornikom ustavili že z novim letom njih plačo, — a ti pa delo. Delo spadajoče v področje okr. šol. nadzornika so v nekem okraji reševali z lakonično opazko: „Es gibt derzeit keine Bezirkschulinspektoren“ — kako so si pomagali dotični voditelji šol s tako opazko, bi pač dobro bilo, da bi se v kakem časniku objavilo. —

7. štev. „Učit. Tovariša“ donša uvoden članek

„Organizujmo se!“ v društvenem vestniku pa načrt pravil „slov. učit. društva za vojvodino Kranjsko“. V članku „Organizujmo se“ — ki je nekaka struga, po kateri se napeljuje voda na kolo „slov. učit. društva za vojvodino Kranjsko“, se naglaša, kako bi se gmotno opomogli s „slov. učit. društvom za vojvodino Kranjsko“! Jaz pa menim, dokler ne bode pravih zastopnikov v deželnej zbornici je tudi to zastoj. Načrta pravil se pozna, da jih je sestavljala spretna roka. V obče nam pravila zato tudi vgajajo, le ne § 1. namreč: „To društvo je zveza učiteljstva na Kranjskem ter ima svoj sedež v Ljubljani“. Zakaj pa zveza učiteljstva, in ne raje „zveza kranjskih okrajnih učit. društev?“

(Dopisnik razvija utemeljevaže svojo dotično željo dalje ravno iste misli, kakor pisec l. današnjega članka, zato smo dotične stavke izpustili.

Uredn.)

Gospod profesor Keržič je pred nekaj časa sprožil misel v „Slovenci“, da se naj prične nabirati za osnovanje učiteljskega semenišča. In res, beseda je padla na rodovitna tla. Sedaj je že v ta namen darovanega baje blizu 2000 gld.

Tudi konvikti za učiteljske sirote napreduje, a polževo. Vsega vkup je blizo 800 krov, t. 400 gld. To je še pač malo!

Nam kranjskim učiteljem se pa res dobro godi, bode še pa bolje!? Plače nam bodo kmalu povišali, otroke svoje bomo pošiljali za male denarje v konvikti, naše vdove dobé dobro podporo pri vdovskem društvu, predno se pa posvetimo učiteljstvu, se bomo lahko pripravljali v učiteljskem semenišči, da ne bomo spoznali prehitro vseh potreb zemskega po-tovanja.

(Izpiti učne usposobljenosti) pred mariborsko komisijo pričnejo se **6. maja**, ne pa 8., kakor se je zadnjič po pomoti tiskalo.

(Novi šolski nadzorniki na Kranjskem.) Okrajnimi šolskimi nadzorniki so imenovani: za okraja Postojina in Logatec s sedežem v Postojini nadučitelj Ivan Thuma v Postojni; za okraja Kranj in Radovljica s sedežem v Kranju nadučitelj Jožef Kragel v Trziču; za okraja okolica ljubljanska in Kamnik s sedežem v Ljubljani profesor na ljubljanskem učiteljski Vilibald Zupančič; za okraja Krško in Litija s sedežem v Krškem nadučitelj Fran Gabršek v Krškem; za slovenske in utrakvistične šole v okrajih Novomesto, Črnomelj, Ko-

čevje v začasnim sedežem v Črnomlji nadučitelj Anton Jeršinovič v Črnomlji; za nemške šole v teh okrajih s sedežem v Kočevji gimnazijski ravnatelj Peter Wolsegger; za slovenske in utrakvistične šole v Ljubljani profesor Fran Levec, za nemške šole v Ljubljani, v Krškem, Belipeči, Domžalah, Vevčah in Goricah profesor B. Knapitsch.

Listnica.

Gosp. J. F. v Lj.: Upamo, da ste zadovoljni. Le še večkrat kaj. — Gosp. J. St. pri Sv. A.: Pride prihodnjič na vrsto. — Gosp. J. L. v B.: Prisrčna hvala! — Gosp. H. Ž. v G.: Ne čudimo se, da svojemu spisu ne najdete naslova; tudi mi ga ne najdemo, ker so misli izražene v spisu povsem nejasne. Svetujemo Vam, da pišete bolj priprosto: jedernate, logično razvrščene misli, ne pa lepih pa praznih fraz brez prave zveze. Jezik imate dovolj v svojej oblasti. Pozdravljeni! — Gosp. E. S. pri Sv. B.: Prejeli, a ni nam še bilo mogoče pregledati. Najbrž sprejmemo. Bog Vas živi! — Vsem našim prijateljem in podpornikom — sotrudnikom in naročnikom — želimo iz dnu srca prav veselo Allelujo!

Št. 555. Razpis učiteljskih služb.

V tem okraji se s tem razpisujejo sledeča mesta:

- Mesto nadučitelja v Pervačini,
- Mesta učitelja-voditelja jednorazrednice na Banjšicah v Lokovci in
- Mesto učiteljice v Ajdovščini.

Vse službe so III. plač. vrste in pri treh poslednjih je stanovanje v naravi. Dohodki so določeni v dež. šolsk. post. 10. marc. 1870 in 4. marc. 1879.

Prošnje s postavnimi spričevali učit. spo. obnosti je vložiti **do 15. maja t. l.** sem-le po predstavnih oblastnijah.

C. kr. okr. š. svet v Gorici, 28. marca 1895.

Lak za šolske table brez leska,

kilogram 2 gold.

Tintni ekstrakt, nestrupeni,

1 kilogr. za 8—10 kilogr. dobre tinte za šolsko rabo, 1 kilogram 1 gld. 20 kr. priporoča

Adolf Hauptmann,

2-10

tovarna oljnatih barv, firneža, laka in kleja v Ljubljani

razpošilja na zahtevanje brezplačno in franko svoj ilustrovani cenilnik **oljnatih barv, firnežev, lakov, subih, kemičnih, prstenih in mineralnih barv, düsseldorfskih, oljnatih in akvarelnih barv za umetnike, barv za fotografe, emajl-, majolika- in lazurnih barv, potrebsčim za oljnato in akvarelno slikanje, čopičev, tint, kakor tudi še mnogo drugih predmetov za obrtnijo, šole in domačo rabo.**

Vsebina. I. Organizujmo se! (Iv. Šega.) — II. Psihološki „utrinki“, (II.) (J. Fischer.) — III. Slovtvo. (Ocene. Novosti.) — IV. Ljudsko šolstvo v ptujskem in ljutomerskem političnem okraji od 1875 do 1895. (A. Kosi.) — V. Pedagogiški razgled. — VI. Listek. (Čez tisoč let.) (Konec) (Jone.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — Listnica. — IX. Natečaj in inserat.